

La varietat i multiplicitat de la literatura índia

per Sameer Rawal

La literatura índia és, i ha estat, tan diversa com ho és pròpiament l'Índia. A l'Índia d'avui dia hi conviuen unes quatre-centes llengües i gairebé mil dialectes, així, doncs, és fàcil d'imaginar la varietat i multiplicitat de la literatura índia.

El viatge literari ha persistit des de l'època antiga, des de les civilitzacions antigues, ja que abraça des dels himnes de *Rigveda*, escrits en sànscrit preclàssic, aproximadament entre el 1000 i el 2500 aC, fins a la poesia *Sangam* (de gairebé dos mil anys d'antiguitat), passant per l'anglès indi modern o la literatura hindú. Obres com ara el *Mahabharata*, el *Ramayana* o el *Kathasaritsagar* han recorregut tot l'Índia i han arribat fins més enllà de les seves fronteres; s'han adaptat, el nou país les ha adoptades i han tornat a l'Índia amb una forma nova. A través dels ulls de la literatura índia es pot percebre una identitat i una cultura multicentral i paníndia. La literatura índia és testimoni de la història sociocultural del país i actua com el seu reflex. També ens parla sobre el grau d'imaginació, sofisticació, viabilitat i matisos de l'alegria, l'autenticitat i l'atreviment dels indis. La profunditat i les dimensions de les civilitzacions índies poden mesurar-se perfectament si s'observen les formes literàries, les tradicions, els estils i el rendiment del país.

Principalment, hi ha quatre famílies de llengües a l'Índia: les llengües indoàries, les llengües dravídiques, les llengües tibetanes-birmanes i les llengües austroasiàtiques. Les llengües majoritàries d'aquestes famílies lingüístiques tenen tradicions orals o escrites, estils clàssics i de folklore, i influències de la mateixa Índia, d'altres llengües regionals i també de llengües de fora de l'Índia. Aquestes llengües i cultures externes van començar a afectar els estils de narrativa índia quan, cap al segle X dC, els imperis de l'Àsia central van envair el país. Abans d'aquest període les obres en sànscrit formaven l'esfera de la literatura «clàssica», tant en la llengua original com a través de traduccions d'altres llengües. El *Ramayana*, escrit originalment en sànscrit, té moltes versions en altres llengües vernacles del país i, en molts casos, aquestes versions es coneixen pel nom del traductor, en comptes de fer-ho pel de l'autor original. La interpretació del tema principal no és uniforme, fet que mostra la mal-leabilitat de la literatura índia.

En sànscrit també trobem escrits dins l'art poètica amb formes, estils i tradicions literàries. Així, el sànscrit ha afectat significativament la *desi*, o literatura local, així com també s'ha situat en un lloc important entre la gent i el significatiu nivell de producció. Després de les invasions dels imperis de l'Àsia central, el sànscrit es va anar perdent, al mateix temps que van emergir moltes llengües regionals que tenien el mateix estil, lèxic i estructura que el sànscrit. Va ser llavors quan la literatura índia va adaptar-se a un nou moviment que apareixeria més tard. Quan els mongols van establir el seu control sobre la major part de l'Índia, el persa va convertir-se en la llengua de la cort. A més, va ocupar el mateix lloc que havia ocupat el sànscrit anteriorment. Com a resultat de tot això, van aparèixer un gran nombre de produccions literàries en aquesta llengua. Paral·lelament, també

va augmentar la producció literària en llengües vernacles. Mentre la cultura i la ideologia mongola van imposar-se a l'Índia, els escriptors van poder presenciar les interaccions de les llengües vernacles. L'islam a l'Índia va sorgir gràcies a les literatures vernacles. En un moment concret d'aquesta època, durant la situació conflictiva creixent entre els hindús i els musulmans, el moviment Bhakti (o moviment de la devoció), es va estendre per tot el país; s'emfatitzava un déu com un sol ens, tant si feia referència al panteó hindú com si ho feia a l'Al·là de l'Islam. Tot això es va veure reflectit en les literatures vernacles.

La llengua anglesa va entrar a l'Índia amb la política d'educació de l'imperi britànic per als indis nadius colonitzats. No va trigar en assentar-s'hi. Amb la connexió anglesa, la cultura i literatura europea van trobar el camí cap a l'Índia, i els escriptors del país van saber respondre a aquesta situació de manera adequada. Conseqüentment, hom pot trobar la novel·la urdú per fascicles *Fasana-e-Azad*, amb influències de *Don Quixot*, la novel·la anglesa *Els papers del Club Pickwick* i els grans romanços èpics (*dastan*) en persa i urdú publicats entre 1878 i 1885, escrits per Ratan Nath Sarhar. Curiosament, parla de les aventures del protagonista pels carrers de Lucknow (una ciutat a l'estat d'Uttar Pradesh, a l'Índia) fins als camps de batalla de la guerra entre Turquia i Rússia.

L'anglès va adoptar-se a l'Índia i els indis van començar a escriure en aquesta llengua. Van començar amb assaigs, filosofia, sociologia i religió, però a poc a poc van començar a aparèixer textos sobre totes les matèries. La ficció literària va començar a agafar forma quan van començar a publicar escriptors com ara Nirad Chaudhari, Mulkraj Anand o R. K. Narayan. Aquests autors tenien allò que podríem anomenar un toc «colonial» distintiu en els seus escrits, discernible a través de referències evidents o amagades sobre la cultura i l'imperi anglès. La perspectiva va canviar amb la independència de l'Índia: l'aparició d'un tipus d'escriptura «postcolonial» va tornar la importància perduda de les llengües i cultures locals. Després de la independència, l'Índia va començar a «respirar» pel seu compte, i les llengües vernacles també van començar a mostrar molts més autoconfiança i producció literària. Gràcies a escriptors com ara Salman Rushdie i Vikram Seth, els textos angloindis van trobar el seu lloc al món; i gràcies a escriptors com ara Arudhati Roy o Kiran Desai, aquesta literatura segueix enlluernant els lectors d'arreu del món a través d'un gran nombre de formes i estils narratius.

Les llengües vernacles, per altra banda, també han demostrat créixer i enfortir-se. Gràcies a l'establiment d'institucions d'Estat que afavoreixen la mobilitat de totes les literatures regionals de l'Índia i a un creixement de la confiança dels parlants nadius d'aquestes llengües, era lògic que arribés un canvi positiu. Actualment, tenint en compte l'índex d'analfabetisme que té l'Índia, hi ha una infinitat d'oportunitats de producció literària; a més, les coses van molt més ràpid del que ens podem imaginar. Cada dia hi ha més edicions en totes les llengües regionals de llibres que parlen sobre l'estructura sociocultural de l'Índia, sempre canviant, amb moltíssimes variacions provocades per la relació creixent, tant cultural com lingüística, amb la resta del món. Ara hi ha més traduccions entre les diferents llengües de l'Índia, una producció literària més rica i un augment de lectors entre la població. L'aparició d'Internet, com a mitjà, també ha ajudar a escurçar distàncies entre espais literaris i a afavorir nous estils d'expressió.

I la literatura índia segueix sent el reflex d'un país on hi viuen més de mil milions de persones que parlen de mil maneres diferents, que ha tingut una vida cultural de cinc mil anys, que ha vist la resta de món a través de les seves llengües i cultures, que s'ha adaptat a les influències externes, que ha mostrat resistència i flexibilitat i que ha sabut explicar a la resta del món què hi passava, amb l'ajut de paraules, orals o escrites.